

Посилання на статтю

Тридід О.М. Розробка інвестиційної стратегії підприємства як напрям забезпечення його інвестиційної привабливості / О.М. Тридід // Управління проектами та розвиток виробництва: Зб.наук.пр. – Луганськ: вид-во СНУ ім. В.Даля, 2011. – № 1(37). – С. 92-99. - Режим доступу: <http://www.pmdp.org.ua/images/Journal/37/11tomzip.pdf>

УДК 631.164.23:332.1

О.М. Тридід

РОЗРОБКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА ЯК НАПРЯМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ

Представлено основні положення щодо формування інвестиційної стратегії підприємства. Розглянуто поняття «інвестиційна привабливість» стосовно різних рівнів господарювання. Визначено можливості залучення ресурсів для здійснення господарської діяльності. Досліджено етапи та результати розробки інвестиційної стратегії підприємства. Розглянуто критерії вибору потенційного інвестора для власника підприємства. Рис. 2, дж. 11.

Ключові слова: інвестиційна привабливість, інвестиційна стратегія, підприємство, інвестор, етапи, оцінювання, інвестиційний клімат, інвестиційний імідж.

А.Н. Тридед

РАЗРАБОТКА ИНВЕСТИЦИОННОЙ СТРАТЕГИИ ПРЕДПРИЯТИЯ КАК НАПРАВЛЕНИЕ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЕГО ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ

Представлены основные положения по формированию инвестиционной стратегии предприятия. Рассмотрено понятие «инвестиционная привлекательность» относительно различных уровней хозяйствования. Определены возможности привлечения ресурсов для осуществления хозяйственной деятельности. Исследованы этапы и результаты разработки инвестиционной стратегии предприятия. Рассмотрены критерии выбора потенциального инвестора для владельца предприятия. Рис. 2, ист. 11.

A.N. Trided

DEVELOPMENT OF THE ENTERPRISE'S INVESTMENT STRATEGY AS A DIRECTION OF PROVIDING ITS INVESTMENT ATTRACTIVENESS

Main points about the enterprise's investment strategy development are presented. The concept «investment attractiveness» on various managerial levels is discussed. Opportunities of resources attraction for business are identified. Stages and results of the enterprise's investment strategy development are investigated. Criteria for selection potential investor for the enterprise's owner are reviewed.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. На сучасному етапі розвитку економіки країни інноваційно-інвестиційний фактор вважається головним джерелом успішного реформування економічних відносин, забезпечення

економічного зростання та досягнення позитивного соціального ефекту. Вкладання інвестиційних ресурсів з метою досягнення позитивного ефекту на всіх рівнях підприємницького середовища (країни, виду економічної діяльності, регіону, підприємства) в умовах інноваційного розвитку багато в чому залежить від інвестиційної привабливості цих суб'єктів, визначаючи актуальність проблеми управління підвищенням її рівня.

Такі обставини в сукупності визначають середньострокову стратегію розвитку вітчизняної економіки. Підприємства стають об'єктами інвестування, бо застосовують ринкові та правові механізми самостійного стимулювання власної інвестиційної діяльності, зокрема шляхом покращення інвестиційної привабливості. Виходячи з того, що інвестиційні рішення, майже завжди є стратегічними, бо безпосередньо передбачають довгострокові вкладення ресурсів, забезпечення інвестиційної привабливості сучасного підприємства, як потенційної можливості отримання приросту капіталу, неможливо без розробки його інвестиційної стратегії.

Отже, в умовах обмеженості ресурсів і гострої конкуренції між підприємствами за одержання більш якісних і дешевих ресурсів, у тому числі і фінансових, актуальним стає питання щодо розробки інвестиційної стратегії підприємства як наряду забезпечення його інвестиційної привабливості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Дослідження проблем інвестиційної діяльності та прийняття інвестиційних рішень приділено достатньо уваги як з боку іноземних, так і вітчизняних науковців. Зокрема, у Н. Ю. Брюховецька низка праць присвятила теоретичним і методологічним питанням розробки та реалізації інвестиційних проектів на підприємствах [1, с. 110], В. С. Марцин у дослідженнях підкреслює необхідність формування механізму регулювання інвестиційної діяльності на рівні країни, регіонів і галузей господарства [2, с. 8], І. В. Багрова зосереджує увагу на необхідності вдосконалення математичного апарату оцінювання ризику та ефективності інвестиційного проекту, а також впровадженню заходів «ризик-менеджменту» [3, с. 29].

Пильна увага всебічним аспектам інвестиційної діяльності підприємства обумовлена зростаючою практичною потребою у науково обґрунтованих стратегіях, концепціях, проектах та програмах інвестиційного розвитку. Зважаючи на це, наразі поняття «інвестиційна стратегія» розглядається з різних позицій, протилежно трактується науковими школами, що породжує певну плутанину та невизначеність. Так, І. А. Бланк розглядає інвестиційну стратегію як процес формування системи довготермінових цілей інвестиційної діяльності і вибору найефективніших шляхів їхнього досягнення [4, с. 170]. А. П. Дука уточнює це визначення з врахуванням мети стратегії, яка полягає у забезпеченні подальшого розвитку інвестиційної діяльності на основі прогнозування умов реалізації інвестиційних задумів та врахування кон'юнктури інвестиційного ринку як загалом, так й в окремих його сегментах [5, с. 48]. Особливість стратегії інвестиційної діяльності підприємства, як зазначає П. Г. Клівець [6, с. 194], виявляється у формуванні інвестиційного портфеля (сукупності цінних паперів, що належать юридичній або фізичній особі), який забезпечує підтримання матеріально-технічної бази, товарно-матеріальних запасів підприємства на рівні, необхідному для постійного нарощування його конкурентного статусу.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. З аналізу наукових публікацій наочно видно, що питання формування інвестиційної стратегії, оцінювання чи покращення інвестиційної привабливості підприємства досліджено достатньо детально. Але для того, щоб покращити інвестиційну привабливість

підприємства, спочатку треба забезпечити певний її рівень. Забезпечити її можливо за умов розробки та впровадження певного плану дій у сфері інвестиційної діяльності підприємства, який би визнав пріоритети її напрямів і форм, характер формування інвестиційних ресурсів та послідовність етапів реалізації довготермінових інвестиційних цілей, тобто розробки інвестиційної стратегії підприємства.

Отже, з загальної проблеми покращення інвестиційної привабливості підприємства варто виділити проблему її забезпечення шляхом розробки інвестиційної стратегії підприємства.

Виходячи з цього, **метою статті** є розробка інвестиційної стратегії підприємства як напрямку забезпечення його інвестиційної привабливості, дослідження ієрархії рівнів інвестиційної привабливості та визначення критеріїв привабливості інвестора для суб'єкта господарювання.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Розробку інвестиційної стратегії підприємства потрібно розглядати, насамперед, як стратегію забезпечення його ресурсної бази для реалізації одного з конкретних варіантів розвитку підприємства. Складність формування інвестиційної стратегії підприємства полягає в тому, що її вибір пов'язаний з пошуком оптимального варіанта альтернативних проектів інвестиційних рішень, які відповідають меті підприємства і перспективам його інвестиційного розвитку. В цих умовах інвестиційна стратегія не є незмінною, а потребує перегляду та уточнення з врахуванням як змін внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства, так і того, що інвестиції завжди мають елементи невизначеності та ризику.

Для залучення інвестиційних ресурсів підприємство виходить на позиковий ринок капіталів, на якому відбувається кругообіг пропонованих до розміщення ресурсів. Оскільки обсяг пропонованих ресурсів істотно менше, ніж обсяг попиту на них, неминуче виникає конкурентна боротьба за найбільш дешеві інвестиційні ресурси. Потенційні вкладники порівнюють потенційні об'єкти вкладення коштів, вивчають їхню інвестиційну привабливість. Звідси, інвестиційну привабливість підприємства можна трактувати як сукупність характеристик, що дозволяє інвесторові оцінити, наскільки те чи інше підприємство інвестиційно привабливіше за інших. У результаті виникає завдання поліпшення інвестиційної привабливості підприємства як в короткостроковому, так і в довгостроковому періоді. У зв'язку з цим, керівництву підприємства необхідно сформулювати кредитну стратегію, основним завданням якої стала б оптимізація показників інвестиційної привабливості.

Для оцінки інвестиційних можливостей підприємства, за думкою вітчизняних авторів [7, с. 186], необхідно досліджувати його кредитоспроможність, яка є сукупністю характеристик, що дозволяють оцінити інвестиційний потенціал підприємницької структури.

Інвестиційну привабливість і кредитоспроможність підприємств можна представити як основні складові їх фінансового потенціалу [8]. Оскільки обсяг інвестиційних ресурсів суб'єкта обмежений, а потенційні об'єкти інвестицій володіють різною інвестиційною привабливістю, підприємству необхідний план дій щодо залучення та використання інвестиційних ресурсів, тобто інвестиційна стратегія.

Інвестиційна стратегія підприємства розробляється відповідно до цілей його функціонування. Залучення інвестиційних ресурсів можливе лише за умов забезпечення належного рівня інвестиційної привабливості підприємства. Звідси розробка та впровадження інвестиційної стратегії на підприємстві є, по-перше,

напрямом забезпечення його інвестиційної привабливості, по-друге, одним із основних способів досягнення мети підприємства (рис. 1).

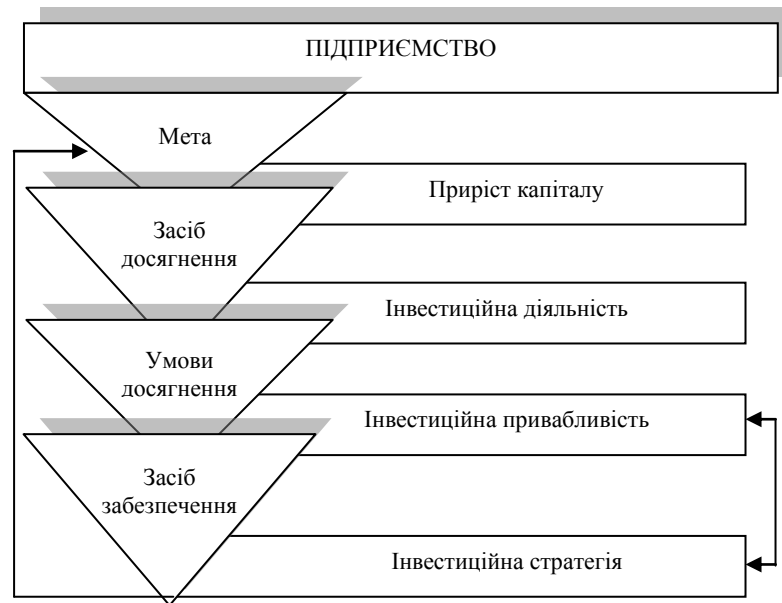

Рис. 1. Необхідність розробки інвестиційної стратегії підприємства

У попередніх авторських працях [9, с. 62; 10, с. 79] вже зазначалося, що інвестиційна стратегія підприємства стає невід'ємною частиною його стратегічного розвитку, під яким розуміється обрана модель довгострокових дій підприємства, що необхідно реалізувати для досягнення поставлених перед ним цілей. Але, зважаючи на сучасні посткризові аспекти діяльності вітчизняних підприємств, варто відмітити, що інвестиційна стратегія сучасного підприємства – це комплекс оперативних дій з негайного залучення додаткових інвестиційних ресурсів шляхом покращення інвестиційної привабливості підприємства. Проте змістовне навантаження інвестиційної стратегії, як і будь-якого багатогранного поняття, не вичерпується лише простим визначенням. Інвестиційна стратегія, на нашу думку, є структурованою сукупністю декількох взаємозв'язаних аспектів, таких як: інституційний, економічний, нормативно-правовий, інформаційно-аналітичний та інші (рис. 2).

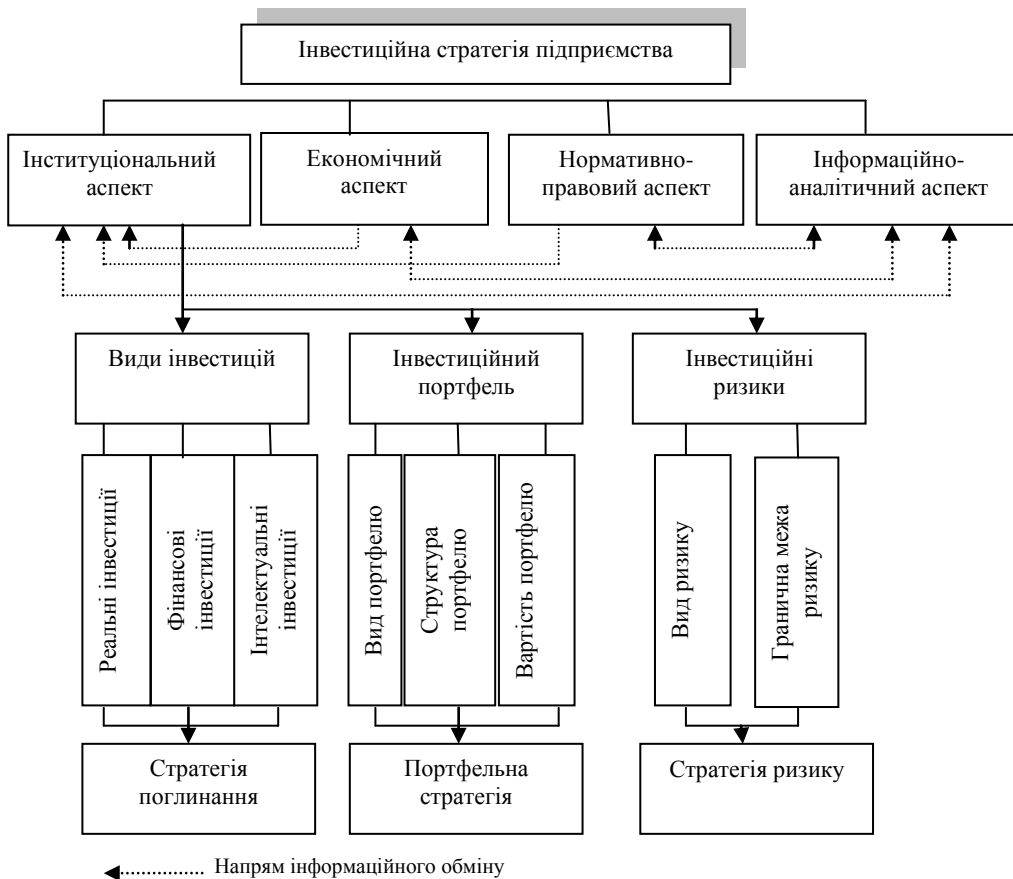

Рис. 2. Система розробки інвестиційної стратегії підприємства

У загальному виді інвестиційна стратегія реалізується у розробці плану та програми його здійснення на даному етапі розвитку підприємства, який формується з урахуванням існуючих джерел та форм інвестування, їхньої доступності і потенційної ефективності використання.

Зазначені на рис. 2 аспекти є взаємозв'язаними, їх структуризація і розподіл пріоритетів між ними, на наш погляд, дозволяє мати чітке уявлення про розробку і реалізацію інвестиційної стратегії підприємства.

Напрями інформаційного обміну вказують типові пріоритети при розробці і реалізації інвестиційної стратегії, зв'язуючи аспекти в єдине ціле. Інформаційний обмін дозволяє погоджувати тривалість, етапи і умови інвестицій у рамках прийнятої стратегії підприємницької структури.

Інституціональним аспектом інвестиційної стратегії є сукупність таких основних складових частин як: види інвестицій, інвестиційний портфель, ризики. У рамках інституціонального аспекту виділяються основні керовані підсистеми, що існують в підприємницьких інвестиціях.

Нормативно-правовий аспект інвестиційної стратегії складається з декількох частин: по-перше, законодавчі й інші нормативно-правові акти держави, що створюють юридичну основу та формують інвестиційний клімат країни та її фінансову середовище, у рамках яких підприємство формує власну інвестиційну стратегію й забезпечує інвестиційну привабливість; по-друге, облікова політика

підприємства, внутрішні регулюючі документи, які дозволяють забезпечувати єдиний інвестиційний процес у рамках її підрозділів.

Під економічним аспектом розуміємо сукупність економічних частин інвестиційної стратегії, до яких слід віднести: систему фінансово-економічних показників оцінювання інвестиційної привабливості, управління та фінансування інвестиційного процесу.

Інформаційно-аналітичний аспект інвестиційної стратегії є системою обробки інформації, що включає в себе підсистему збору та сортування інформації, підсистему зберігання інформації, підсистему пошуку, підсистему аналізу інформації. Системою обробки інформації є базисом оперативного інформаційного обміну в рамках інвестиційної стратегії підприємства, дозволяє оперативно реагувати на зміни в юридичних основах і фіскальному середовищі, прогнозувати економічні перспективи ринків і планувати зміни в межах інституційного аспекту і коригувати основні частини економічного аспекту інвестиційної стратегії підприємства.

Оптимальна інвестиційна стратегія має відповідати критеріям: інвестиційна привабливість запропонованих стратегією напрямів діяльності підприємства; взаємоузгодженість та взаємозв'язок стратегічних цілей, завдань і програм; низька чутливість стратегії до змін у зовнішньому середовищі (можливість максимально визначити чутливість до змін); прийнятий часовий діапазон реалізації стратегії; відсутність суттєвих перешкод на шляху до реалізації стратегії; прийнятний рівень інвестиційних і фінансових ризиків; адекватне ресурсне та організаційне забезпечення стратегії.

Розробка інвестиційної стратегії покликана забезпечити [7, с. 187]:

- безперерйну інвестиційну діяльність у передбачених обсягах;
- найбільш ефективне використання власних і особливо позикових інвестиційних коштів;
- фінансову стійкість підприємства у довгостроковій перспективі.

Отже, інвестиційну стратегію підприємства можна трактувати як єдину високоінтегровану систему, що складається з багатьох організаційно-економічних аспектів, нерозривно пов'язаних між собою для забезпечення інвестиційної привабливості підприємства.

Інвестиційну привабливість підприємства неможливо розглядати окремо від такої важливої її складової як інвестиційний клімат країни, у якому функціонує підприємство. Інвестиційний клімат являє собою комплекс об'єктивних умов здійснення інвестицій, виходячи з економічного та політичного розвитку країни. Характер інвестиційного клімату залежить від дії комплексу взаємопов'язаних чинників: стабільності законодавства, ефективності інвестиційної політики держави щодо розвитку національної економіки країни, регіонів та суб'єктів господарювання, наявності системи управління інвестиціями. Клімат як економічна категорія має дві характеристики [8]: ризик і потенціал. Ранжирування країн світової спільноти за індексом інвестиційного клімату або індексу ризику виступає узагальнюючим показником інвестиційної привабливості країни.

Інвестиційний клімат країни нерозривно пов'язаний та прямо впливає на інвестиційний імідж підприємства, який стає комплексним відображенням різних аспектів інвестиційного клімату країни на продукції конкретного підприємства з точки зору інвесторів. Вчені часто задаються питанням, що первинно – інвестиційний клімат країни або інвестиційний імідж підприємства. На нашу думку, саме клімат в країні та внутрішні процеси, які протікають всередині країни формують інвестиційний імідж підприємства, адже, якщо клімат в країні несприятливий, то уявити в цих умовах високий рівень інвестиційного іміджу підприємства важко. Інвестиції у інвестиційний імідж підприємства без

покращення інвестиційного клімату країни не забезпечать ефективних результатів. Від того, наскільки сприятливим є інвестиційний клімат країни залежить і рівень інвестиційної привабливості підприємства, а також в значній мірі залежать пільги, рішення та умови, на яких залучатиметься капітал іноземних інвесторів.

На рівні підприємства інвестиційна привабливість виступає у вигляді максимізації можливого отримання прибутку від вкладання коштів та мінімізації ризику. Під час прийняття рішення про вкладання коштів у конкретний проект або напрям діяльності підприємства, оцінюють фінансово-майновий стан підприємства, техніко-економічні показники діяльності, приналежність до певної стадії життєвого циклу підприємства.

Отже, інвестиційна привабливість підприємства – це сукупність показників господарської діяльності, які характеризують його фінансовий стан, стратегію розвитку, інноваційну спроможність, виділяють його місце серед інших суб'єктів певного рівня і виду діяльності, і обґрунтовують доцільність вкладання коштів інвестором з метою одержання прибутку або досягнення іншого позитивного ефекту.

Кожне підприємство прагне до підвищення інвестиційної привабливості для залучення інвесторів. Вивчаючи питання аналізу інвестиційної привабливості [11, с. 5] підприємств необхідно розглянути і проблему вибору власником самого підприємства пріоритетних інвесторів для співпраці.

Обираючи інвестора, власник повинен виходити з цілей свого підприємства: перспективності розвитку різних сфер діяльності, впровадження нових проектів, поліпшення якості продукту, реструктуризації підприємства або вдосконалення організаційної системи управління підприємством, обсягу потрібних коштів та строків користування ними.

Два головних критерії, що визначають надійність майбутнього інвестора і знижують можливість ризику, мають в цьому випадку найбільше значення це [8]:

- належність країни інвестора, у якій він має статус резидента до комісії FATE (Financial Action Task Force on Money Laundering – Міжнародна комісія боротьби з легалізацією кримінальних доходів), яка контролює країни, що не відповідають міжнародним стандартам боротьби з нелегальними фінансовими операціями;

- готовність власника підприємства розділити з інвестором, а отже й стратегічним партнером, частину влади в управлінні своїм бізнесом, та адаптуватися до певних змін у діяльності компанії, пов'язаних із залученням інвестора.

Наступним кроком є визначення типу інвестора, серед яких найчастіше виділяють: стратегічного, фінансового або венчурного [8].

Стратегічний інвестор – це, найчастіше, діючий в тому ж або схожому сегменті бізнесу суб'єкт господарювання, зацікавлений в одержанні синергетичного ефекту на вкладений капітал. Цей суб'єкт вкладає, головним чином, досвід, знання й адміністративний ресурс, рідко планує перепродаж придбаної частки, однак прагне до максимально можливого контролю над підприємством, до участі в управлінні, володіючи контрольним пакетом або його більшістю. Для залучення такого інвестора компанія повинна мати: добре обмірковану стратегію діяльності; переконливу репутацію (гудвіл), вести достовірну бухгалтерську звітність; знаходитися в країні із сприятливим інвестиційним кліматом.

Фінансовий інвестор обмежується невеликими частками бізнесу і вкладає ресурси з метою забезпечення приросту своєї долі в капіталі протягом певного часу.

Венчурний інвестор вкладає капітал для фінансування нових і зростаючих підприємств, які прагнуть зайняти певну частку ринку і пов'язані з високим ступенем ризику [8]. Інвестор, у цьому випадку, є найбільш агресивним, тобто він фінансує найбільш ризикові проекти або види діяльності із прагненням отримати максимальний прибуток якомога швидше і вийти з проекту, тоді як одночасно існує велика вірогідність понесення збитків.

Висновки з даного дослідження. Резюмуючи, можна стверджувати, що інвестиційна діяльність підприємства не зводиться лише до фінансування його поточних інвестиційних потреб. У сучасних умовах більшість керівників пріоритетного значення надає формуванню сприятливого інвестиційного іміджу власного підприємства, тобто забезпеченню його інвестиційної привабливості. Розробка й реалізація інвестиційної стратегії, як довгострокового плану дій щодо мобілізації інвестиційних ресурсів може стати ефективним інструментом такого забезпечення.

Інвестиційна привабливість підприємства має східчасту структуру, сформовану з декількох ієрархічних рівнів: інвестиційного клімату країни, регіону та галузі, у яких функціонує підприємство. Отже, підприємства, які об'єктивно оцінюють власні можливості за основними чинниками інвестиційної привабливості всіх ієрархічних рівнів її формування, мають змогу використати потенційні можливості розвитку інвестиційної діяльності і не лише зберегти свої конкурентні позиції на ринку, але й значно зміцнити свій економічний потенціал.

Щодо вибору потенційного інвестора, то керівництво підприємства повинно прагнути, щоб інвестор був зацікавлений в стабільному функціонуванні підприємства і був здатен вкласти кошти в його розвиток, усвідомлюючи, що певна частина прибутку буде використовуватися на інноваційну діяльність і соціальні потреби, що в майбутньому призведе до збільшення обсягів і підвищення рентабельності виробництва з усіма вигодами, що випливають з цього.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Подальші дослідження щодо інвестиційної привабливості підприємства будуть спрямовані на оцінювання уразливості вітчизняних підприємств, що надасть можливість диверсифікувати ризики вітчизняних й іноземних інвесторів та підвищить гарантію вкладення коштів іноземних інвесторів у вітчизняні інвестиційні проекти, що є реальними стратегіями розвитку підприємств.

ЛІТЕРАТУРА

1. Брюховецька Н.Ю. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства: визначення недоліків деяких існуючих методик / Н.Ю. Брюховецька, О.В. Хасанова // Економіка промисловості. – 2009. – № 1(44). – С. 110-117.
2. Марцин В.С. Інноваційно-інвестиційна діяльність та шляхи її розвитку в період глобалізації / В.С. Марцин // Проблеми науки. – 2010. – № 2. – С. 8-14.
3. Багрова І.В. Економічний механізм забезпечення надійності інвестиційних проектів: методологічні засади та їх практичне застосування / І.В. Багрова, Т.С. Яковенко // Вісник економічних наук України. – 2009. – № 1(15). – С. 29-33.
4. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент / И.А. Бланк. – М.: Эльга, Ника-Центр, 2001. – 448 с.
5. Дука А.П. Теорія та практика інвестиційної діяльності: навч. посібн. / А.П. Дука. – К.: Вид-во «Каравела», 2007. – 424 с.
6. Клівець П.Г. Стратегія підприємства: навч. посібн. / П.Г. Клівець. – К.: Вид-во «Академвидав», 2007. – 320 с.
7. Ільїна О.В. Перспективні напрямки діяльності підприємств регіону по залученню інвестицій / О.В. Ільїна // Вісник Запорізького національного університету. – 2010. – № 3(7). – С. 185-190.

8. Журнал «Компаньон». Офіційний сайт. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.companion.ua>.
9. Пономаренко В.С. Стратегія розвитку підприємства в умовах кризи: монографія / В.С. Пономаренко, О.М. Тридід, М.О. Кизим. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2003. – 328 с.
10. Тридід О.М. Методичний підхід до оцінювання інвестиційної привабливості підприємства / О.М. Тридід, К.В. Орехова // Наука й економіка. – 2009. – №3 (15), Т. 2. – С. 79-86.
11. Дегтярьова Ю.В. Методи управління інноваційно-інвестиційною діяльністю на промислових підприємствах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами» / Ю.В. Дегтярьова. – Маріуполь, 2007. – 19 с.

Рецензент: Калінеску Т.В., професор, д.е.н.

Стаття надійшла до редакції
06.02.2011 р.